

La necessitat de descarbonitzar la societat

01/2011 - Medi ambient i Conservació.

#Aquest article estudia la dependència dels recursos fòssils en la nostra societat com a motor del seu creixement, i considera la necessitat de desempallegar-se d'aquest vell model de creixement tecnològic i social. Ja sigui per interessos ecològics, econòmics o laborals, les possibilitats que ofereix un canvi de règim energètic són desitjables i beneficioses, sempre i quan estiguem disposats a adaptar sectors com el del transport o l'energètic.

Els mitjans de transport basats en combustibles fòssils són els principals responsables de l'emissió de CO₂ a l'atmosfera. Imatge: Zakysant.

Les pròximes dècades determinaran si la Terra pot suportar la població humana o si, per contra, els canvis en el medi ambient posaran fi a la contínua millora del benestar que als països desenvolupats ha caracteritzat l'era moderna i contemporània. Els indicadors actuals són alarmants. Les condicions ambientals segueixen empitjorant sense fre des de fa unes dècades i fins i tot ho fan més ràpid que en les pitjors de les previsions. Entre aquests canvis ambientals globals, el més paradigmàtic és el continu augment de les emissions de CO₂ com a resultat de l'ús de combustibles fòssils.

Aquest augment ha estat la causa dominant de l'escalfament global que estem vivint. La majoria d'aquestes emissions estan directament associades amb l'expansió dels sectors del transport i l'energia, uns sectors que basen la seva proliferació en un petroli barat. No obstant això, els combustibles fòssils a baix preu que han sustentat l'expansió econòmica internacional poden deixar d'existir en breu. El pic del petroli, és a dir, el moment en què la producció de petroli convencional arriba a un màxim i comença a declinar, ja ha estat assolit en alguns països com els Estats Units des de fa unes dècades. Encara que les reserves petrolíferes mundials són incertes, sobretot pel secretisme industrial i governamental, molts experts creuen que ja estem molt a prop de la quantitat màxima de petroli que es pot extreure baix cost. L'Agència Internacional de l'Energia va alertar recentment que l'escassetat i l'increment dels preus del petroli poden convertir-se en una realitat immediata després de la crisi financera actual.

Sigui pels forts efectes ambientals de les emissions de gasos hivernacle, sigui per les negatives conseqüències socioeconòmiques de la dependència d'un petroli car i limitat, estem davant del qual potser és el més greu problema econòmic-energètic-ambiental del moment, un problema que ha d'ocupar un lloc central i preferent en l'agenda política i el debat públic. Per solucionar-ho, a més d'estalviar energia, és urgent que la nostra societat es descarbonitzi. No és una tasca gens fàcil, però tampoc és una utopia. És un objectiu assolible si s'emprenen les accions necessàries, factibles i eficients amb rapidesa i determinació: millorar l'eficiència en la generació, transmissió i consum d'energia, promocionar decididament el transport públic, facilitar la progressiva electrificació del transport privat, permetre la incorporació massiva de fonts renovables a la xarxa elèctrica, ampliar la formació universitària i professional en temes energètics, incorporar massivament les tecnologies d'estalvi i eficiència energètica a la construcció i rehabilitació d'edificis, o desenvolupar cèl·lules fotovoltaïques i tecnologies eòliques més barates, són els primers exemples.

Hi ha aquí obert un enorme mercat de les energies descarbonitzades que ofereix grans oportunitats econòmiques i laborals. L'objectiu de la legislació europea de garantir que el 2020 les energies renovables representin almenys el 20% del consum total d'energia de la Unió Europea és un primer i important pas, però corre el risc de quedar curt. Per incentivar la descarbonització, els governs també han de considerar posar preu a les emissions de CO₂ establint impostos directes. Experts en fiscalitat ecològica suggereixen que 20 euros per tona de CO₂ emesa tindrien un efecte significatiu, i que 50 serien gairebé definitius. Davant d'un problema global com aquest, les solucions han de ser també globals. Els diferents països han d'harmonitzar les seves polítiques, després d'harmonitzar primerament les dels seus diferents departaments, i actuar d'una manera ràpida,

coordinada i eficient. Seria recomanable que l'Organització de les Nacions Unides creés un organisme, o almenys un programa internacional, per facilitar aquesta transició a les energies renovables descarbonitzades de forma ordenada i global i desenvolupar acords que evitin l'emergència de dinàmiques especulatives i la volatilitat dels preus del petroli, que provoquen greus crisis alimentàries i acaben danyant seriosament l'estabilitat econòmica internacional.

La dinàmica cooperativa multilateral només funcionarà si els ciutadans i els gestors estan ben informats sobre els riscos del canvi climàtic i la crisi energètica. Els científics hauríem d'unir-nos a educadors, periodistes, gestors i moviments civils per comunicar els riscos climàtics i energètics que estem vivint i per mostrar les múltiples solucions o vies disponibles per ser abordades immediatament. L'escala, la urgència i la gravetat del canvi climàtic i del pic del petroli fan que cap acció sigui massa petita per ser menyspreada, cap massa gran per no ser considerada, ni cap massa prematura per no ser abordada immediatament.

No tenim molt de temps disponible.

Josep Peñuelas, Jofre Carnicer

Centre de Recerca Ecològica i d'Aplicacions Forestals

"Climate Change and Peak Oil: The Urgent Need for a Transition to a Non-Carbon-Emitting Society". Josep Peñuelas, Jofre Carnicer. *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, Volume 39, Number 1, 85-90 (2010).